

CONGRES – EXTERNALISEREND GEDRAG

29 november 2018

Pullman Cocagne, Eindhoven

Programma

09.15 uur Registratie en ontvangst

10.00 uur Opening en inleiding op het thema door dagvoorzitter Drs. Guus Feron

10.15 uur Prof. Dr. Susan Branje [Universiteit Utrecht] - Externaliserend gedrag: oorzaken en implicaties

11.00 uur Drs. Michiel Noordzij [Childpoint] - Gedragsproblemen: over het topje en de ijsberg

11.45 uur Pauze

12.15 uur Drs. Liesbeth Nijssens [Viersprong] - Externaliserende gedragsproblematiek bij BPS

13.00 uur Lunchbuffet

Deelsessies

14.00 uur Deelsessie 1

1A Fenno Moes [Durga training] - Reguleren van agressie en boosheid

1B Anne Have MSc. [Lentis] - Externaliserend probleemgedrag bij LVB

15.00 uur Pauze

15.30 uur Deelsessie 2

2A Giel Vaessen [Kinkindekabel] - Werken met ontwikkelingsdomeinen

2B Kaveh Bouteh [Pharos] - Ondersteunen van allochtone ouders bij externaliserende gedragsproblematiek

16.30 uur Afsluiting

Sprekers en hun bijdrage

Prof. Dr. Susan Branje

Bijdrage: Externaliserend gedrag: oorzaken en implicaties

Susan studeerde ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen (RU) en promoveerde daar in 2003 cum laude op een longitudinaal onderzoek naar persoonlijkheid en relationele ondersteuning in gezinnen van adolescenten. Sinds juli 2002 is ze verbonden aan de opleiding Pedagogische wetenschappen en de Onderzoeksgroep Jeugd en Gezin van de Universiteit Utrecht, sinds 2012 als Hoogleraar. Ze doet onderzoek naar ontwikkeling en relaties in de adolescentie.

Externaliserend gedrag van kinderen en jongeren kan overlast veroorzaken voor ouders, leerkrachten, leeftijdgenoten en hulpverleners. In deze inleidende bijdrage wordt ingegaan op verschillende vormen van externaliserend gedrag en hun ontwikkeling. Wat kan beschouwd worden als “normaal” en behorend bij de leeftijd, en kunnen we grenzen tussen gezond en problematisch gedrag vaststellen? Daarnaast wordt ingegaan op de factoren die een rol spelen in verschillende vormen van externaliserend gedrag en wat dit betekent voor het omgaan met kinderen en jongeren die veel externaliserend gedrag vertonen.

Drs. Michiel Noordzij

Bijdrage: Gedragsproblemen: over het topje en de ijsberg

Michiel is kinder- en jeugdpsychiater en heeft meer dan 25 jaar praktijkervaring in het coachen van gezinnen en scholen rond kinderen en jongeren met gedragsproblematiek. Hij is verbonden aan YOEP Onderwijs Zorg BV. Hij is auteur van het boek "Echt Wel!", waarin hij zijn methode om moeilijker gedragsproblemen aan te pakken beschrijft. Tevens is hij mede ontwikkelaar van het digitaal instrument FunctioneringsProfiel.

Het FunctioneringsProfiel [www.functioneringsprofiel.nl] is een digitaal instrument waarmee in het werkveld de aangrijpingspunten voor ondersteuning van kinderen gevonden kunnen worden. Dat helpt bij het nemen van beslissingen door ouders, school en jeugdhulpverleners in soms complexe situaties. Gedragsproblemen trekken veel aandacht en zorgen voor handelingsverlegenheid. Toch zijn zij meestal slechts het topje van een ijsberg. Vrijwel altijd zijn zij onderdeel van een complexe set van bijdragende factoren. De vraag is hoe je zicht krijgt op dat deel van de ijsberg dat zich onder water bevindt. En hoe je vervolgens systematisch en systemisch kunt ondersteunen. Aan de orde komen: het voorkomen van erger, het adequaat handelen bij 'first signs' en het helpen bij organisatie en voorlichting.

Drs. Liesbet Nijssens

Bijdrage: BPS en externaliserend gedrag

Liesbet Nijssens is psycholoog en psychoanalytisch psychotherapeut bij de Viersprong, een GGZ instelling voor kinderen, jongeren en volwassenen met ernstige problemen in hun persoonlijkheid, gedrag en/of gezin. Zij is trainer, supervisor en consultant bij MBT - Nederland en PhD student aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Persoonlijkheidsstoornissen, waaronder de borderline persoonlijkheidsstoornis (BPS), behoren tot de meest voorkomende psychische problemen. Liesbet zal in haar bijdrage ingaan op wat er uit wetenschappelijk onderzoek bekend is over BPS in relatie tot externaliserend gedrag om van daaruit de verbinding te maken naar implicaties voor de klinische praktijk en mogelijke interventies.

Fenno Moes

Bijdrage: Agressiepreventie: wat en hoe?

Fenno studeerde aan de Faculteit Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam en volgde opleidingen op het vlak van toegepaste psychologie. De opleiding "Violence Reduction" volbracht hij aan de Glamorgan University in Wales.

Professionals worden regelmatig geconfronteerd met agressie en boosheid in de vorm van intimidatie, bedreiging of chantage. Aan de hand van sprekende praktijkvoorbeelden zal Fenno handvatten bieden om bij externaliserend gedrag tijdig effectieve agressiepreventie in te zetten. Een gezonde dosis humor maakt deel uit van zijn presentatie.

Anne Have MSc.

Bijdrage: Externaliserend probleemgedrag bij LVB

Anne is orthopedagoog en GZ-psycholoog en heeft gewerkt bij de Ambulante Forensische Psychiatrie Noord Nederland. Momenteel is zij werkzaam in de functie van GZ-psycholoog bij het Autisme Team Noord Nederland, onderdeel van Lentis.

Probleemgedrag kan zich op twee manieren uiten. Enerzijds externaliserend in de vorm van bijvoorbeeld antisociaal gedrag of automutilatie. Anderzijds internaliserend in de vorm van

angst of depressie. Om als professional aansluiting te vinden is het van belang om zicht te krijgen op de mogelijkheden van een jongere. Dit kan onder andere door te kijken naar intelligentie en mogelijke psychopathologie. De belangrijkste vraag is vervolgens: welke hulp sluit het beste aan?

Giel Vaessen

Bijdrage: Het werken met ontwikkelingsdomeinen

Giel werkte decennia lang als groepswerker, behandelcoördinator en gezinstherapeut in de kinder- en jeugdpsychiatrie en als zorgcoördinator in het speciaal onderwijs. Momenteel is hij werkzaam als zorgcoördinator en gezinstherapeut in de ambulante GGZ. Daarnaast geeft Giel reeds vele jaren cursussen en trainingen rondom kinder- en jeugdproblematiek en schreef hieromtrent diverse praktijkgerichte boeken, zoals "als hechten moeilijk is", "Multiprobleemgezinnen in de jeugdzorg" en "Autisme...en nu?"

Externaliserende gedragsproblemen kunnen voortkomen uit een extreem pittig temperament. In geval van druk gedrag, impulsiviteit, slechte concentratie en tegendraads gedrag kan het werken met ontwikkelingsdomeinen uitkomst bieden om externaliserende gedragsproblemen te verminderen en hanteerbaar te houden. Giel laat in deze praktijkgerichte deelsessie zien hoe dat in de praktijk gestalte kan krijgen.

Kaveh Bouteh

Bijdrage: Begeleiding van allochtone ouders

Kaveh is trainer en adviseur bij Pharos, een landelijke organisatie die zich onder meer bezig houdt met het duurzaam verbeteren van de kwaliteit, effectiviteit en toegankelijkheid van zorg en preventie aan laagopgeleiden, migranten en vluchtelingen. Hij is daarnaast als gastdocent verbonden aan diverse hogescholen en universiteiten en is gespecialiseerd in healthcare and diversity, health literacy en diversiteitsmanagement.

In deze deelsessie gaat Kaveh dieper in op ondersteuningsvormen voor allochtone ouders bij externaliserende gedragsproblematiek van hun kind(eren). Daarbij worden specifieke communicatietechnieken ingezet als ingang voor de omgang.

Drs. Guus Feron

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guus is opgeleid als jeugdhulpverlener en studeerde Comparative European Social Studies aan de University of North London. Op de werkvloer lag zijn hart bij het systemisch werken met (LVB-) jongeren met bijkomende psychiatrische problemen. Hij werkte regelmatig voor het consulententeam (het huidige CCE), verzorgde gastcolleges in het Universitair- en HBO-onderwijs en heeft ruim ervaring opgedaan in leidinggevende- en bestuursfuncties.